АНАЛІЗ ШКІЛЬНОГО РЕПЕРТУАРУ

Назва курсу: Аналіз шкільного музичного репертуару
Спеціальність: А4.13 Середня освіта (Мистецтво.Музичне мистецтво)
Курс / семестр: 3 курс, 1 семестр
Обсяг: 90 годин (3 кредити ECTS)

Форма контролю: залік
Вид навчання: лекції, практичні заняття, самостійна робота, проєктна діяльність
Викладач: доц., канд.мист.Салдан С.О.
Тривалість курсу: 16 тижнів (16 год . лекційн.+16 год. практ.)
Автор курсу: доц., канд.мист.Салдан С.О.

Цілі курсу:

Формування у студентів професійних знань, умінь і навичок аналізу, добору та методичної адаптації шкільного музичного репертуару для застосування в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти.

Ознайомити учнів з базовими поняттями аналізу художнього твору (текст, образ, жанр, композиція, тема, ідея).

Розвивати здатність оцінювати твір з різних позицій (історичної, культурної, моральної, емоційної).

Навчити застосовувати мистецькі терміни для опису власного враження від твору.

Формувати вміння висловлювати аргументовану думку.

Створити простір для дискусій, презентацій і творчих завдань.

Завдання курсу:

Ознайомити з класифікацією шкільного музичного репертуару за видами діяльності та віковими особливостями учнів.

Сформувати навички критичного аналізу музичних творів з позицій змісту, художньої цінності, педагогічної доцільності.

Розвивати вміння адаптувати музичний матеріал відповідно до методичних, дидактичних і психологічних вимог.

Озброїти студентів практичними інструментами добору, інтерпретації й аранжування репертуару для занять у школі.

Мета та завдання навчального курсу

Метою вивчення дисципліни «ШКІЛЬНИЙ ПІСЕННИЙ РЕПЕРТУАР» є цілеспрямована виконавська та методична підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва та керівника вокально-хоровою роботою школярів на уроках, позаурочній та позашкільній діяльності. Потреба дати знання майбутньому вчителю основ роботи над вокально-хоровим репертуаром діючої шкільної програми “Музичне мистецтво”. познайомити з іншими експериментальними програмами, оволодіти методами, прийомами роботи над пісенним репертуаром , вивчення ладових та ритмічних особливостей пісень.

В результаті вивчення навчального курсу студент повинен

знати:

Цілеспрямоване формування вокально-хорових навичок на творах шкільного репертуару, який буде застосовуватись під час педагогічної практики та майбутньої роботи вчителя музики загально-освітньої

школи, керівника гурткової роботи у дитячих естетичних центрах, хорових студіях.

Формування навичок самостійного освоєння пісенного репертуару та його творчої інтерпретації: аранжування, гармонізація, транспонування, написання нескладного супроводу.

Моделювання окремих видів вокально-хорової діяльності вчителя музики(студента музично-педагогічного відділення) на уроці: розспівування, розучування пісні шкільного репертуару, акомпанування та ін.

Збагачення пісенного репертуару майбутнього вчителя музики власними (оригінальними) обробками українських народних пісень, творами сучасних українських композиторів, місцевих авторів за матеріалами радіо та телевізійних передач, всеукраїнських дитячих фестивалів.

Робочий діапазон дитячого голосу в молодших, середніх та старших класах;

Вікові та психофізіологічні особливості молодших, середніх і старших школярів;

Методику постановки голосу, співацького дихання, формування та звукоутворення високої співацької позиції та інших вокально-хорових навичок у дітей різних вікових груп

Методику нескладного аранжування, перекладу, обробки української народної пісні на 2-3 голосся для адаптації її виконання в шкільному хоровому колективі(вокальному ансамблі)

вміти:

Підбирати вокально-хорові твори для роботи з різними віковими групами на уроці музичного мистецтва та позаурочній, позакласній роботі;

Володіти груповими та індивідуальними методами вокально-хорової роботи під час розучування шкільної пісні;

Одночасно співати, грати та диригувати лівою рукою мелодію пісні, яка вивчається, показувати ауфтакти, зняття, витримані звуки, а також графічно відображати мелодію пісні;

Виконувати декілька видів акомпанементу під час власного виконання пісні шкільного репертуару;

Використовуючи метод імпровізації, створити власні оригінальні вправи для розспівування, невеликі оригінальні пісні на власні вірші, або вірші сучасних поетів

Перекласти, обробити, або аранжувати нескладні українські народні пісні на 2-3 голоси для виконання шкільним хоровим колективом(вокальним ансамблем)

Зміст курсу (тематика модулів і тем)

Модуль 1. Теоретичні засади шкільного музичного репертуару

Тема 1. Шкільний музичний репертуар: поняття, структура, функції

Тема 2. Вікові особливості музичного розвитку дітей 6–14 років

Тема 3. Критерії відбору творів для шкільного репертуару

Тема 4. Психолого-педагогічні основи сприймання музики в школі

Модуль 2. Види музичної діяльності в школі та відповідний репертуар

Тема 5. Спів у класі: дитячі пісні, канони, фольклор

Тема 6. Рухи під музику: інструментальна, ритмічна та ігрова музика

Тема 7. Слухання музики: класика, український фольклор, сучасні твори

Тема 8. Інструментальний супровід: адаптація творів для гри на простих інструментах

Модуль 3. Методика аналізу шкільного репертуару

Тема 9. Аналіз змісту: жанр, форма, художній образ, текст

Тема 10. Аналіз музичної мови: лад, ритм, фактура, тембр

Тема 11. Педагогічна доцільність твору: виховний потенціал, рівень складності

Тема 12. Методика адаптації: транспонування, скорочення, супровід

Практичні заняття

Практикум із добору репертуару для 1–4, 5–9 класів

Колективне обговорення прикладів з підручників і збірників

Аранжування пісень для класного виконання

Розробка уроку на основі обраного твору

Рекомендована література:

Гончаренко Я. Методика музичного виховання в ЗЗСО. – Київ, 2021. 212 с.

Лобова О. Теоретичні основи музичної педагогіки. – Львів, 2020. 311 с.

Програми з музичного мистецтва НУШ / Держстандарт освіти

Посібники з аналізу музичних творів (А. Сохор, К. Михайлова та ін.)

Форми роботи:

Обговорення і дебати

Читання та слухання

Робота в парах і групах

Перегляд і аналіз уривків з вистав / фільмів / кліпів

Міні-проекти (відеоаналіз, постер, презентація)

Творче письмо (есе, відгук, рецензія)

Оцінювання

Активність у дискусіях – 20%

Домашні завдання / есе – 30%

Груповий проект – 30%

Підсумкове есе або творча робота – 20%

Форми контролю та оцінювання

Вид діяльності	**%**
Поточне оцінювання (аналіз, тести)	30
Самостійна робота / конспекти	20
Практичні завдання та рефлексії	20
Підсумковий проєкт (аналіз+урок)	30

Очікувані результати навчання (РН)

Після завершення курсу студент:

Розрізнятиме види шкільного музичного репертуару та їх призначення.

Аналізує музичні твори з педагогічної та музикознавчої точок зору.

Підбирає твори відповідно до вікових та освітніх потреб учнів.

Інтерпретує, адаптує і супроводжує шкільний репертуар у своїй викладацькій практиці.

Обґрунтовує власні рішення при складанні репертуарного плану уроків.

Додатково

Під час курсу студентам пропонується створити «Портфоліо вчителя музики», куди входитимуть:

добірка рекомендованих пісень для кожної вікової групи;

власні аналізи творів;

міні-проекти (відеоуроки, презентації, аранжування).

Додаткова література:

Тема 1. Конспект заняття: Тема 1. Шкільний музичний репертуар: поняття, структура, функції

Вид заняття: лекційно-практичне

Тривалість: 90 хв (2 академ. години)

Мета:

Сформувати у студентів уявлення про сутність та роль шкільного музичного репертуару в освітньому процесі, ознайомити з його основними функціями та структурою.

Завдання заняття

Ознайомити з поняттям "шкільний музичний репертуар".

Проаналізувати джерела його формування (програми, підручники, методички).

Визначити основні функції репертуару (освітня, естетична, виховна, комунікативна тощо).

Розглянути структурні компоненти шкільного музичного репертуару.

План заняття

І. Організаційний момент (5 хв)

Привітання

Мотивація: "Яку музику ви пам'ятаєте зі шкільного дитинства?"

ІІ. Теоретичний блок (30 хв)

🔹 1. Визначення поняття:

Шкільний музичний репертуар – це сукупність музичних творів, які використовуються у процесі навчання і виховання учнів у закладі загальної середньої освіти для реалізації цілей музичного мистецтва.

🔹 2. Джерела формування репертуару:

Освітні програми (НУШ, Державний стандарт, типові освітні програми)

Методичні рекомендації МОН

Збірники дитячих пісень, фольклору, адаптованої класики

Власні добірки вчителя

🔹 3. Структура репертуару:

За видами діяльності: спів, слухання, рух під музику, інструментальна гра

За рівнем складності (вікова відповідність)

За жанровими ознаками: народна пісня, класика, сучасна дитяча пісня, джаз, обрядова музика тощо

🔹 4. Основні функції:

Функція	Зміст
Освітня	формує знання про музику, жанри, композиторів
Виховна	впливає на світогляд, мораль, емоційну сферу
Естетична	розвиває емоційно-чуттєве сприймання
Розвивальна	стимулює мислення, пам’ять, увагу, уяву
Комунікативна	забезпечує емоційний контакт в класі
Мотиваційна	створює позитивну атмосферу, зацікавлення

III. Практичний блок (40 хв)

🖊 Завдання 1. Мозковий штурм:

Назвіть 5 пісень, які ви чули або виконували в школі. Як ви думаєте, чому саме вони були обрані?

🖊 Завдання 2. Аналіз прикладу з підручника:

Розгляньте фрагмент з програми 5 класу (пісня "Гей, соколи"). Визначте її функції, жанр, потенційні складнощі при виконанні.

🥢 Завдання 3. Міні-групи:

За видами діяльності (спів, слухання, гра, рух) складіть міні-добірку з 3 творів для 3–4 класу. Поясніть ваш вибір.

IV. Підбиття підсумків (10 хв)

Обговорення: "Яким має бути ідеальний шкільний музичний репертуар?"

Запитання-відповіді

📝 Домашнє завдання:

Підготувати коротку анотацію до 1 обраного твору шкільного репертуару з точки зору його функціональності.

Прочитати розділ з рекомендованого підручника: «Класифікація шкільного музичного репертуару» (Гончаренко Я.).

 Матеріали для роботи

Збірники пісень (наприклад, «Співає Україна», «Мелодії дитинства»)

Програми НУШ для 1–6 класів

Відео/аудіо фрагменти з YouTube або авторських архівів

Конспект заняття: Тема 2. Вікові особливості музичного розвитку дітей 6–14 років

Вид заняття: лекційно-практичне

Тривалість: 90 хв

Мета:

Формувати у студентів знання про закономірності музичного розвитку дітей шкільного віку та їх вплив на добір репертуару.

Завдання заняття

Визначити етапи музичного розвитку дітей молодшого, середнього і підліткового шкільного віку.

Охарактеризувати музичні здібності і психологічні особливості дітей різного віку.

З’ясувати вплив вікових особливостей на типи музичної діяльності та репертуар.

📚 План заняття

І. Теоретичний блок (40 хв)

🩹 1. Молодший шкільний вік (6–9 років):

Інтерес до гри, наочність, емоційність.

Здатність сприймати короткі мелодії з повтором.

Розвиток слуху – в основному інтонаційний.

Вокальні труднощі: вузький діапазон (1–1,5 октави), часте «ковзання» тону.

Перевага: прості дитячі пісні, рухливі, з емоційним текстом.

🩹 2. Середній шкільний вік (10–12 років):

Стабілізація інтонаційного слуху.

Формується вміння «чути форму», запам’ятовувати складні ритми.

Початок критичності, бажання виконувати «серйознішу» музику.

Більша готовність до інструментального акомпанементу.

Репертуар: канони, початки багатоголосся, обрядові та авторські пісні.

🩸 3. Підлітковий вік (13–14 років):

Зміни в голосі (особливо у хлопців – мутація).

Потреба в самовираженні, інтерес до популярної, авторської, патріотичної музики.

Бажання виконувати музику «на рівні з дорослими».

Підходять естрадно-народні пісні, пісні з соціальним змістом.

II. Практичний блок (40 хв)

🩸 Завдання 1:

У групах розподіліться за віковими категоріями. Доберіть приклади творів, які відповідають віковим особливостям вашої групи (по 2–3 пісні).

Завдання 2:

Проаналізуйте один твір з шкільного підручника (на вибір). Для якого віку він підходить? Які можуть виникнути труднощі?

III. Підсумок (10 хв)

Візуальна схема: розвиток музичних навичок за віком.

Обговорення: що буде, якщо обрати твір, не відповідний вікові?

Домашнє завдання:

Скласти таблицю «Вікові особливості — підходящі типи творів» (6–14 років).

Виписати 5 творів, які не відповідають віковим нормам, і пояснити чому.

Конспект заняття: Тема 3. Критерії відбору творів для шкільного репертуару

Вид заняття: лекція + семінар

🕓 Тривалість: 90 хв

Мета:

Ознайомити студентів з основними критеріями, якими керується вчитель при виборі творів для роботи з учнями.

Завдання заняття

Визначити та класифікувати критерії добору музичного репертуару.

Проаналізувати приклади на основі критеріїв.

Навчитися застосовувати ці критерії у практиці.

📚 План заняття

І. Теоретичний блок (30 хв)

🖉 Ключові критерії добору:

№	Критерій	Суть
1	Вікова відповідність	Врахування музичних можливостей та емоційної сприйнятливості
2	Художня цінність	Чи має твір естетичну та мистецьку глибину?
3	Національний контекст	Чи відображає твір українську традицію або сучасність?
4	Тематична актуальність	Чи співзвучна тема віковим інтересам, подіям, цінностям?
5	Доступність виконання	Вокальний діапазон, складність ритму, мова, форма
6	Методична доцільність	Чи можна твір використати для розвитку навичок (ритм, лад, слух)?
7	Виховний потенціал	Чи сприяє формуванню емоційної, патріотичної, соціальної чутливості?

II. Практичний блок (45 хв)

🩻 Завдання 1:

Випишіть з методички або збірника 3 твори.
За кожним пройдіться по 7 критеріях — зробіть міні-таблицю.

🩻 Завдання 2:

Порівняйте два твори: українську народну пісню і сучасну авторську дитячу пісню. Який має більше педагогічного потенціалу?

🩻 Дискусія:

Чи повинні у школі звучати сучасні естрадні пісні? Якщо так — які?

III. Підсумок (15 хв)

Формула добору: Доступність + Цінність + Доцільність

Вправа на узагальнення: скласти умовну «інструкцію для молодого вчителя».

Домашнє завдання:

Обрати 1 твір і написати його методичну характеристику за критеріями (0,5–1 сторінка).

Підготувати коротку усну презентацію у форматі «Твір, якого бракує у шкільному репертуарі».

Тема 4. Психолого-педагогічні основи сприймання музики в школі

Лекція:

Поняття "музичне сприймання": визначення, особливості.

Вікові особливості музичного сприймання учнів молодшого, середнього та старшого шкільного віку.

Етапи формування музичного сприймання:

слухання;

емоційна реакція;

осмислення;

інтерпретація.

Роль емоцій та уяви в музичному сприйманні.

Педагогічні методи розвитку активного слухання.

Семінар:

Аналіз твору (наприклад, твір М. Лисенка): як його сприймає учень молодшого віку?

Порівняння сприймання однієї музичної теми учнями різного віку.

Розробка фрагмента уроку з акцентом на розвиток музичного слуху.

Тема 5. Спів у класі: дитячі пісні, канони, фольклор

Лекція:

Значення співу для музичного розвитку дитини.

Дитячий вокал: анатомо-фізіологічні особливості.

Репертуар для класного співу:

дитячі пісні (українські, авторські);

канони (одноголосі, багатоголосі);

український фольклор (колядки, веснянки, обрядові пісні).

Принципи добору репертуару.

Семінар:

Виконання та аналіз дитячої пісні.

Навчання канону (практична частина).

Підбір фольклорного матеріалу для певної теми уроку.

Тема 6. Рухи під музику: інструментальна, ритмічна та ігрова музика

Лекція:

Музика і рух: психофізіологічна основа зв’язку.

Види рухів у музичному вихованні:

пластичні (вільні);

ритмічні;

ігрові.

Вплив руху на емоційний та фізичний розвиток дитини.

Методика використання рухів на уроці музики.

Семінар:

Практичне виконання ритмічного малюнку під музику.

Розробка музично-рухової гри для молодших класів.

Інсценізація пісні з рухами.

Тема 7. Слухання музики: класика, український фольклор, сучасні твори

Лекція:

Слухання як основа музичного виховання.

Репертуар для слухання:

класичні твори (Бах, Моцарт, Бетховен, Лисенко);

український фольклор (народні інструменти, пісні);

сучасна музика (твори сучасних українських композиторів).

Прийоми активного слухання.

Інтеграція з іншими видами мистецтва.

Мета лекції:

Усвідомити роль слухання у формуванні музичного досвіду школярів.

Ознайомити студентів з підходами до добору репертуару для слухання.

Навчити методів активного слухання.

Розкрити можливості інтеграції слухання з іншими видами мистецтва.

начення:

Слухання — базовий вид музичної діяльності, який формує естетичне сприймання, музичний смак, емоційну культуру дитини.

Підґрунтя для співу, гри, творчості: "Чути — значить розуміти і переживати".

Психологічні особливості дитячого слухання:

Діти сприймають цілісний образ, не аналітично.

Сприйняття залежить від емоційного контексту, візуальної

Завдання педагога:

Створити активне слухацьке поле: питання, уявлення, емоції, асоціації.

Надати ключі до розуміння (інструменти, жанри, форми).

---

2. Репертуар для слухання в школі (25 хв)

а) Класичні твори

Форма – простота – виразність – емоційна глибина

Композитор	Твори, що підходять для шкільного слухання
Й. С. Бах	Прелюдії та фуги, «Арія на струні соль»
В. А. Моцарт	Симфонії, «Маленька нічна серенада», арії
Л. ван Бетховен	«До Елізи», фрагменти симфоній

Композитор	Твори, що підходять для шкільного слухання
М. Лисенко	«Елегія», «Бандура», «Коза-Дереза»

Коментар: Вибираємо фрагменти, зрозумілі за змістом, з виразною мелодією, що легко запам’ятовується.

---

b) Український фольклор

Душа народу у звуках

Народні інструменти: цимбали, сопілка, трембіта (ознайомлення з тембрами)

Пісенний фольклор: колядки, веснянки, козацькі пісні, колискові

Інструментальні наспіви: народні танки (гопак, козачок)

Коментар: Жива, образна музика — легше викликає емоційне залучення дітей.

---

c) Сучасна українська музика

Композитор	Твори для слухання
Євген Станкович	«Гуцульський триптих», камерна музика
Іван Карабиць	Музика до фільмів, фортепіанні мініатюри
Мирослав Скорик	«Мелодія», сюїти
Остап Мануляк, Алла Загайкевич	Електроакустична музика, експерименти

Коментар: Дає відчуття сучасного мистецького простору. Актуалізує музику як живу мову.

---

 3. Прийоми активного слухання (20 хв)

Як зацікавити учня не просто “слухати”, а чути і відчувати?

Основні методи:

Слухання з питанням: «Що ти уявляєш, коли звучить ця музика?»

Порівняння: «Яка частина веселіша? Чому?»

Візуалізація: малювання музики, створення графічних партитур

Рух у відповідь на музику: пластичне інтонування

Словесне моделювання: скласти казку, історію за мотивами твору

Вокалізація: повторити мелодію, емоцію, ритм

Порада: Рефлексія після прослуховування — обов’язковий компонент.

---

4. Інтеграція з іншими видами мистецтва (15 хв)

Музика + Література:

Озвучення поезії (наприклад, слухання «Мелодії» Скорика після читання Ліни Костенко)

Пісня як продовження народної думи

Музика + Образотворче мистецтво:

Ілюстрація музики (учні малюють під музику)

Перегляд картин, пов’язаних із тематикою твору

Музика + Хореографія:

Слухання танцювальних творів з подальшим рухом (наприклад, козачок)

Музика + Кіно:

Вивчення музики до мультфільмів / фільмів / документальних проєктів

ПІДСУМКИ ЛЕКЦІЇ:

Слухання — основа музичного досвіду.

Репертуар має бути змістовним, емоційним і доступним.

Активне слухання перетворює учня на співавтора емоцій.

Інтеграція посилює вплив мистецтва на дитину.

Домашнє завдання:

Підготувати коротку програму слухання (3 твори) для 5 класу з поясненням мети кожного твору.

Виписати приклади інтеграції музики з іншими мистецтвами з власної шкільної практики або вигаданих ситуацій.

Семінар:

Прослуховування і аналіз класичного та фольклорного твору.

Створення "щоденника вражень" від музики.

Обговорення проблеми добору сучасних творів для слухання.

Тема 8. Інструментальний супровід: адаптація творів для гри на простих інструментах

Лекція:

Значення гри на музичних інструментах у початковій школі.

Прості інструменти: трикутник, бубон, маракаси, металофон, блокфлейта.

Принципи адаптації творів для дитячого виконання.

Роль супроводу у колективному музикуванні.

Семінар:

Практична адаптація відомої пісні для гри на простих інструментах.

Створення ансамблю класних інструментів.

Обговорення технічних труднощів і способів їх подолання.

Тема 6. Рухи під музику: інструментальна, ритмічна та ігрова музика

Тип заняття: лекція з демонстраційними вправами

Тривалість: 90 хвилин

Мета:

Ознайомити студентів з видами музичного руху в школі, їх значенням у музичному розвитку дитини, а також репертуаром, який стимулює ритмічне, ігрове та інструментальне сприймання.

План лекції

Рухи під музику як форма активного музичного виховання (15 хв)

Що таке "рух під музику"?

Узгодження моторної (рухової) активності з музичним звучанням.

Єдність тіла і звуку як спосіб глибшого музичного сприйняття.

Психолого-педагогічне значення:

Сприяє формуванню ритмічного чуття.

Розвиває увагу, координацію, м'язову пам’ять.

Підсилює емоційне переживання музики.

Допомагає сором’язливим учням розкритися.

Цитата Карла Орфа:

"Музика починається там, де рух набуває ритму".

---

2. Класифікація музично-рухової активності (20 хв)

✍ a) Інструментальна музика для руху

Стимулює вираження ритму через пластичні або акцентовані рухи.

Приклади творів:

К. Сен-Санс «Танець скелетів»

М. Скорик «Гуцульський танець»

Дж. Россіні «Марш маленьких солдатів»

Українські танцювальні п’єси: «Гопак», «Козачок»

Види руху: крокування, підскоки, кружляння, жести

---

b) Ритмічна музика

Орієнтована на відчуття пульсу, метроритму, синкопи, фразування.

Застосування:

Вправи на ритмічне плескання, тупання, постукування

Орф-інструменти (металофони, дерев’яні палички)

Репертуар:

Елементарні ритмічні вправи Карла Орфа

Пісні з чітким ритмом: «У мене є іграшка», «Гуси-гуси»

Порада: Знайомство з елементарною поліритмією починати з 2-шарових малюнків.

---

c) Ігрова музика

Поєднує пісню, рух і сюжет (музична гра, драматизація).

Приклади жанрів:

Хороводні пісні (веснянки, гаївки)

Рухливі пісні-гри («А ми просо сіяли», «Грицю, Грицю, до роботи!»)

Танцювальні пісні, що містять умовні правила

Можливості:

Формування соціальної взаємодії

Розвиток імпровізації

Виховання почуття ритму в контексті емоційного сюжету

---

3. Прийоми навчання рухів під музику в школі (20 хв)

Прийом	Опис
Демонстрація викладача	Спочатку показ, потім виконання з учнями

Прийом	Опис
Імітація	Діти повторюють за вчителем або персонажем гри
Схематизація	Просте кодування рухів: кола, лінії, кольори
Музичні сигнали	Стоп-рух, початок, зміна характеру
Вільна пластична імпровізація	Індивідуальні спроби відтворити настрій музики

Порада: Рухова активність не повинна бути надто складною — важливо зберегти увагу на музиці.

---

4. Добір репертуару для рухів під музику (15 хв)

🔹 Критерії добору:

Чітка форма і ритм

Виразна зміна характерів (контраст)

Простий музичний образ (тварина, пора року, дієслово)

Позитивна, грайлива атмосфера

🔹 Український контент:

Веснянки, колядки, обрядові пісні

Музика народних інструментів для танцювальних імпровізацій

Пісні сучасних українських композиторів (О. Злотник, В. Гадяцький, Я. Вишневський)

5. Інтеграція з освітнім процесом та іншими видами мистецтва (10 хв)

Фізична культура: ритмічна гімнастика

Театр: інсценізації пісень

Візуальне мистецтво: створення костюмів, масок

Література: читання казки з подальшим "озвученням" через рух

Підсумки лекції

Рух під музику – надзвичайно важлива форма музичного виховання.

Інструментальна, ритмічна та ігрова музика мають свої специфічні педагогічні можливості.

Добір репертуару повинен відповідати віковим особливостям і меті уроку.

Рухова діяльність може бути елементом міжпредметної інтеграції.

Домашнє завдання:

Підготувати короткий сценарій музично-рухової гри для 1–2 класу.

Обрати 1 інструментальну та 1 ігрову композицію і запропонувати варіанти супровідних рухів.

Написати коротку рефлексію: «Чому музика і рух – невід’ємні друзі на уроці?»

Тема 7. Слухання музики: класика, український фольклор, сучасні твори

🥢 Тип занять: лекція (45 хв) + семінар (45 хв)

Мета:

Розкрити принципи добору репертуару для слухання в школі, поглибити знання студентів про класичну, фольклорну та сучасну українську музику.

ЛЕКЦІЯ: "Мистецтво слухання – шлях до музичного мислення" 1. Психологія шкільного слухання

Дитина сприймає музику емоційно, цілісно, через образи

Завдання вчителя – надати ключі до інтерпретації

2. Класифікація музики для слухання

Класика: Бах, Моцарт, Лисенко – приклади доступних фрагментів

Український фольклор: веснянки, колискові, кобзарство, трембітові сигнали

Сучасна музика: Мирослав Скорик («Мелодія»), О. Кива, Н. Сидоренко (твори для дітей)

3. Методичні підходи

Візуалізація (мальована партитура)

Сюжетизація (розповідь/казка на основі музики)

Порівняльне слухання (наприклад: гопак у класичному і фольклорному звучанні)

4. Критерії добору

Виразна емоція

Чітка форма

Доступна мова музики

Можливість міжпредметних зв’язків

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ

Мета:

Закріпити розуміння принципів добору творів для слухання та створити слухацький сценарій.

Завдання:

Групова робота: оберіть по 1 твору з трьох груп (класика, фольклор, сучасна музика). Підготуйте міні-сценарій слухання для учнів 5 класу.

Презентація: кожна група представляє свій твір і пояснює методику слухання.

Дискусія: «Чи можна навчити "любити музику"? Як це робити через слухання?»

Домашнє завдання:

Написати анотацію до одного обраного твору з методичним коментарем.

Тема 8. Інструментальний супровід: адаптація творів для гри на простих інструментах

Тип занять: лекція (45 хв) + семінар (45 хв)

Мета:

Ознайомити студентів з методами адаптації музичних творів до умов шкільного виконавства, зокрема з використанням простих інструментів (Орф-інструменти, ударні, дитячі клавішні, ритмічні знаряддя).

ЛЕКЦІЯ: "Вчимося акомпанувати просто"

1. Роль інструментального супроводу

Підтримка ритму і темпу

Стимул до участі навіть для "несміливих" учнів

Розвиток моторики, координації, слухового сприйняття

2. Які інструменти використовуємо в школі

Ритмічні: маракаси, бубни, трикутники

Орф-інструменти: ксилофони, металофони

Піаніно / клавіші

Імпровізовані (пляшки, ложки, палички)

3. Принципи адаптації

Скорочення мелодії (тільки фрагмент або ритмічна схема)

Тональне спрощення (C-dur, G-dur)

Використання остінато або ритмічного шаблону

Мінімалізм: простота, повтор, функція підтримки

4. Приклади з практики

"Гуси-гуси" – супровід дерев’яними паличками

"Подоляночка" – ритм за допомогою плескання та тупання

"Вийди, вийди, Іванку" – акомпанемент на металофоні

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ

Мета:

Навчитися створювати прості інструментальні партії для знайомих дитячих пісень.

Завдання:

Практична робота в групах: обрати одну пісню з шкільного репертуару (2–5 клас) та розробити 2 варіанти супроводу:

Ритмічний (плескання, тупання, маракаси)

Інструментальний (металофон, клавіші)

Демонстрація в аудиторії: показати та пояснити свою партію

Обговорення:

Які труднощі виникають у дітей при грі на інструментах? Як їх подолати?

Домашнє завдання:

Підготувати методичну картку: твір + варіант адаптованого супроводу + мета використання (яку навичку розвиває).

Тема 9. Моральний аспект: які цінності несе шкільний репертуар?

🔻 Тип заняття: лекція (45 хв) + практикум (45 хв)

🎯 Мета:

Усвідомити вплив шкільного репертуару на формування моральних орієнтирів дитини, навчитися ідентифікувати цінності в музичних творах.

1. Музика як носій цінностей:

Емоційна дія музики як основа для ціннісного переживання

Вплив текстів пісень на мовну, культурну і моральну свідомість

2. Ключові цінності, які формує репертуар:

Цінність	Приклад твору
Любов до Батьківщини	«Ой у лузі червона калина», гімн України

Цінність	Приклад твору
Сімейність	«Колискова», «Пісня про матір»
Дружба	«Родина, родина», «Ми – діти твої, Україно»
Гумор і грайливість	«Їхав козак за Дунай», «А ми просо сіяли»
Героїзм	Пісні про козаків, захисників

3. Педагогічна небезпека:

Уникати пісень з сумнівною лексикою, агресивною ритмікою, «порожнім» змістом

ПРАКТИКУМ

Завдання:

Аналіз тексту дитячої пісні. Визначити: яку цінність вона несе? Чи це дійсно важливо для учня 6–10 років?

Порівняння: народна пісня vs сучасна авторська. Де ціннісне наповнення глибше?

Домашнє завдання:

Написати міні-есе: «Пісня, яка навчила мене важливого» (особиста рефлексія + приклад твору).

Тема 10. Власна критика: як писати міні-рецензію або есе

Тип заняття: лекція-практикум

Мета:

Ознайомити студентів із форматом короткої критичної рецензії, навчити формулювати оціночні судження в музичному контексті.

ЛЕКЦІЙНА ЧАСТИНА

1. Рецензія: визначення і структура

Рецензія — короткий аналітичний текст, у якому виражено думку про художній твір

Структура:

Назва твору, автор

Короткий опис

Власне враження

Аргументація (музична, педагогічна, емоційна)

Висновок / рекомендація

2. Музичне есе:

Форма вільніша, дозволяє виразити особисті почуття через роздуми про музику

ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА

Завдання:

Написати міні-рецензію (10–15 речень) на прослуханий твір із шкільного репертуару.

У парах оцінити одне одного: «чи аргументована критика?» – короткий peer-review.

Домашнє завдання:

Оформити рецензію та надіслати до електронного «портфоліо вчителя».

Тема 11. Презентація групових проєктів (аналіз обраного твору)

Тип заняття: практичне + рефлексійне (90 хв)

Мета:

Презентувати результати групового аналізу творів, продемонструвати вміння застосовувати критерії аналізу та підходи до інтерпретації.

Хід заняття

Структура виступу:

Назва твору, автор, контекст

Аналіз за критеріями: жанр, форма, текст, педагогічна доцільність, цінність

Методична пропозиція: як можна використати твір в класі

Візуальні та аудіо-матеріали (опціонально)

Критерії оцінювання:

Змістовність

Глибина аналізу

Креативність методичної пропозиції

Якість презентації

Викладач може організувати коротке голосування студентів за найцікавішу ідею (формат «квитка глядача»)

Тема 12. Підсумок курсу. Творча рефлексія та самооцінка

Тип заняття: рефлексійне інтегроване заняття (90 хв)

Мета:

Узагальнити знання студентів, оцінити власну динаміку навчання, стимулювати усвідомлене ставлення до ролі вчителя як творця музичного середовища.

📝 Хід заняття

ЧАСТИНА 1. Творча рефлексія:

Вправа: «Слово на нотному стані» – кожен пише 1 слово-метафору, якою асоціює курс, і пояснює.

Візуальне завдання: намалювати графічно свій «портфель музичного вчителя» – що взяли з курсу? (ідеї, твори, прийоми)

ЧАСТИНА 2. Самооцінка:

Анкета з відкритими питаннями:

Що я дізнався нового?

Що навчився робити краще?

Що було найцікавішим?

Чим би я поділився з учнями вже зараз?

Над чим ще потрібно попрацювати?

ЧАСТИНА 3. Завершення:

Вручення «нотних сертифікатів» / символічних відзнак (як жартівлива частина)

Заключне слово викладача

Рекомендована література для самостійного опрацювання:

1. Ветлугіна Н. Музичний розвиток дитини / Н.Ветлугіна: Навч. посібник. Київ, 1988. –216с.

2. Гадалова І. Методика викладання музики в початкових класах. – К.,1994. 346 с.

3. Горбенко С.С. Історія гуманізації музичної освіти. / С.С. Горбенко: Навч.

посібник. – Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2007.-348с.

4. Дем'янчук О. Методика художньо-естетичного виховання учнів

загальноосвітньої школи /О.Демянчук. – Київ, 1996. – 236с.

5. Кравець В. Історія класичної зарубіжної педагогіки та шкільництва/

В.Кравець: – Тернопіль, 1996. – 165с.

6. Мешко О., Янкович О., Історія зарубіжної школи і педагогіки/ О.Мешко, О.Янкович: – Тернопіль, 1996. –253с.

7. Михайличенко О.В.Основи загальної та музичної педагогіки: теорія та історія/ О.В.Михайличенко: Навч. посібник. – Суми: Вид-во "Наука",–

2004. 210с.

8. Науменко С. Психологія музичності та її формування у молодших

школярів/ С.Науменко. – Київ, 1993. – 284с.

9. Печерська Е.П Уроки музики в початкових класах/ Е.П. Печерська: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2001. – 272с.

10. Ростовський О. Методика викладання музики в початковій школі: Навч.-метод. посібник / О.Ростовський. – Тернопіль, 2000. - 243 с.

11. Ростовський О. Педагогіка музичного сприймання/О.Ростовський: – Київ,1997. – 248с.

12. Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька /О.П.Рудницька:

Навчальний посібник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. – 360с.

13. Фіцула М. Педагогіка/ М.Фіцула: Навчальний посібник. – Київ, 2000. –

198с.

12. Художньо-естетичне виховання. Мета, завдання, зміст художньоестетичного виховання. – Електронний ресурс. - Режим доступу:

http://schooln2.dnepredu.com/ru/site/khudozhno---estetichne-vi.html;

14. Основні принципи організації уроку музики. – Електронний ресурс. -

Режим доступу: http://ru.osvita.ua/vnz/reports/pedagog/14568/

15. Методика розучування пісень. Як розучити пісню з дитиною. –

Електронний ресурс. - Режим доступу:

http://zaspivaj.com/statti/14_metodyka_rozuchuvannya_piseny.html;

16. Розучування музичного твору. – Електронний ресурс. - Режим доступу:

http://ua.textreferat.com/referat-21121-1.html;

17. Формування вокально хорових навичок у молодших школярів. –

Електронний ресурс. - Режим доступу: http://ua-referat.com/;

18. Програма "Хоровий спів".– Електронний ресурс. - Режим доступу:

http://shkola.ostriv.in.ua/publication/code-546E285A76B7F/list-BD57D40B26

19. Вокально-хорова робота на уроках музики в початкових классах. -

Електронний ресурс. - Режим доступу:

http://shkola.ostriv.in.ua/publication/code-13382BCA96964/list-BD57D40B26.

Список використаних джерел та літератури

1. Гадалова І. Методика викладання музики в початкових класах / І. Гадалова. – К.,1994.

2. Горбенко С.С. Дитяче хорове виховання в Україні / С.С.Горбенко. - Київ, 1999. – 234 с.

3. Зеленецька І. Співають діти на уроках музики початкових класів / І Зеленецька. - К, 2008.

4. Концертмейстерський клас і ансамбль: програма для музичнопедагогічних факультетів та факультетів підготовки вчителів початкових класів і музики педагогічних інститутів /Укл. А.Болгарський, М.Моісеєва. – К., 1997. – 23с.

5. Науменко С. Психологія музичності та її формування у молодших школярів/ С.Науменко. – Київ, 1993. –284с.

6. Нощенко А. Хорова культура (основи вивчення і розвитку) / А. Нощенко. - К.: Муз. Україна, 1998.

7. Печерська Е.П Уроки музики в початкових класах/ Е.П. Печерська: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2001. – 272с.

8. Ростовський О. Методика викладання музики в початковій школі: Навч.-метод. посібник. – Тернопіль, 2000.

Додаток 1.

Додаток 1.

Алгоритм розучування пісні

В співацькій діяльності існують конкретні форми і етапи роботи.

Проте музика часто вносить свої корективи в уже відомі схеми. В даному

алгоритмі прописані этапи, які в тому чи іншому вигляді присутні завжди,

але їхній зміст, емоційне наповнення кожний раз різний.

Наповнення этапів роботи варіативне і залежить від таланту,

професіоналізму учителя та підготовки його учнів. Запропонована таблиця

допоможе зорієнтуватися в розмаїтті конкретних прийомоів і методів та

знайти найбільш цікавий варіант для себе, своїх дітей і музичного твору.

Вступне слово.

Задачі: - познайомити з авторами та часом створення; - підготувати сприйняття змісту і сенсу пісні - створити емоційний настрій, співзвучний з характером музичного образу.

МЕТОДИ: - пояснення

- бесіда

- приклад (в тому

числі і музичний)

- проблемна задача

- демонстрація

(портретів,

фотографій, творів

образотворчого

мистецтва, творчих

робіт дітей

II. Слухання-знайомство: - продемонструвати переконливу інтерпретацію пісні; - зацікавити дітей піснею - викликати у дітей емоційний відгук, переживання.

МЕТОДИ:

- виконання учителя

- виконання

кращими учнями

- виконання в аудіоабо відеозаписі

- порівняння різних

інтерпретацій

-простежування по партитурі.

III. Обговорення: - виявити відношення дітей до пісні; - виявити рівень розуміння дітьми характеру, змісту і сенсу музичного образу - проаналізувати важливі в даному контексті засоби виразності; - стимулювати активність мислення учнів; - формувати колективні зусилля і безпосередню взаємодію дітей, і педагога. - емоційність - стислість - активність - оперативність - повага до висловів дітей - створення ситуації спілкування (забезпечує виявлення ініціативи,

самостійності). - бесіда - пояснення - приклад - аналіз ситуацій - проблемне завдання - колективно-трудова робота - дискусія - метод евристичних питань.

МЕТОДИ:

- бесіда

- пояснення

- приклад

- аналіз ситуацій

- проблемне завдання

- колективно-трудова робота

- дискусія

- метод евристичних питань.

IV. Розучування:

- досягнення сенсу

художнього образу

пісні ;

- побудова процесу

розучування як

поступове досягнення

значення всіх

виразних засобів

створення музичного

образу;

- осмисленість і

емоційна наповненість

всієї технологічної

роботи по розучуванню пісні;

- розгляд кожної пісні.

МЕТОДИ: - метод попередження помилок - метод порівняння; - фонетичний метод -пояснювальноілюстративний метод - репродуктивний метод - метод уявного співу - метод аналізу ситуацій - метод ігрового проектування - метод розучування на слух

VI. Концертне виконання:

- створення умов для яскравого втілення - натхненність - зібраність - метод створення емоційного стану музичного образу; - стимулювання творчого емоційного підйому; - створення необхідного емоційного настрою; - організація енергетичної взаємодії хору та диригента в процесі виконання.

Додаток 2.

ПЕРЕЛІК ТВОРІВ ШКІЛЬНОГО РЕПЕРТУАРУ

1 клас

1. «Перший дзвоник» вірші і музика Н. Май

2. «Мушка лапки рахувала» муз. А.Олєйникової сл. Т.Єфімова (укр. текст

Л.Ратич)

3. «Ходить гарбуз по городу» українська народна пісня

4. «Ой заграйте, дударики» муз. А.Філіпенка сл. В Панченка

5. «Кицю, кицю, де була?» муз. І. Островерхого, сл. М. Пономаренко

6. М.Лисенко пісні з опери «Коза-дереза»

7. «Святий Миколай» муз. і сл. Н.Гороховської

8. «Пісня про Новий рік» муз. і сл. Н. Май.

9. Українська народна щедрівка «Щедрівочка щедрувала»

10. «Іди, іди дід, дід» українська народна пісня-гра

11.«Букварик» муз. А. Олєйнікової. сл. Л. Ратич.

12. «Сніжинки» вірші і музика Я. Степовий

13. «Вийди, вийди, сонечко» українська народна пісня

14. «Робот» муз. М. Ведмедері сл. Л. Куліша-Зінькова

15. у. н. п.-гра «Мак» (В.Верховинець)

16. К. Стеценко. Опера «Лисичка, Котик і Півник»

17. «Зайчик і лисичка» муз. Я. Степового

18. «Повертайся, ластівко» муз. В. Верменича сл. М. Сингаївського

19. «Дощик» муз. А. Мігай сл. Н. Кулик

20. Пісня-гра «Труби, Грицю, в рукавицю»

21. «Фізкультхвилинка» муз. В. Дем'янчука, сл. Л. Кондрацької

22. «Веселкові писанки» муз. і сл. В. Качан, О. Качан

23. «Вишиванка» муз. В. Верменича сл. М. Сингаївського

24. «Будем козаками» муз. і сл. А. Загрудного

25. «Музична луна» муз. і сл. М. Андрєєвої

26.«Барви рідної землі» муз. О. Злотника сл. О. Вратарьова

2 Клас

1. «Здрастуй, рідна школо!» муз. А. Олєйнікової, сл. Н. Іванової

2. «Два півники» українська народна пісня

3. «Кап-кап» слова і музика Н. Май

4. «Танок каченят» французька народна пісня

5. «Папуга-мандрівник» слова і музика З. Еманової

6. «Хто співає» музика і слова Ю. Поплавської

7. «Зимові свята» музика і слова А. Салогуба

8. «Біла казка» муз. О. Янушкевича, слова М. Ясакової

9. «Щедрик» українська народна пісня, обр. М. Леонтовича

10. «Пісня про зарядку» із музичної казки «Урок для звірят» муз. О. Янушкевича, слова М. Ясакової

11. «А ми любимо читати» із музичної казки «Урок для звірят» муз. О. Янушкевича, слова М. Ясакової

12. «Тралляляй» муз. А. Улицької, сл. А. Качана

13. «Щебетала пташечка» веснянка

14. «Зацвіла в долині…» муз. Я. Степового, сл. Т. Шевченко

15. «Ой на горі жито…» українська народна пісня

16. «Рушничок» муз. А. Олєйнікової, сл. Є. Левченко

17. «Іди, іди, дощику…» українська народна пісня-гра

18. «Промінчик» музика і слова Н. Май

Додаток 3.

ТВОРИ ДЛЯ СПІВУ

(підготовка до проходження виробничої педагогічної практики зі спеціальності «Музичне мистецтво»)

1 клас

1. «Перший дзвоник» вірші і музика Н. Май

2. «Мушка лапки рахувала» муз. А.Олєйникової сл. Т.Єфімова (укр. текст

Л.Ратич)

3. «Ходить гарбуз по городу» українська народна пісня

4. «Ой заграйте, дударики» муз. А.Філіпенка сл. В Панченка

2 клас

1. «Здрастуй, рідна школо!» муз. А. Олєйнікової, сл. Н. Іванової

2. «Два півники» українська народна пісня

3. «Кап-кап» слова і музика Н. Май

4. «Танок каченят» французька народна пісня

5. «Папуга-мандрівник» слова і музика З. Еманової